Dać radę w Polsce

Informacja i pomoc prawna dla migrantów

Łączenie rodzin cudzoziemców w Polsce – prawo i praktyka

HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA

Dać radę w Polsce

Informacja i pomoc prawna dla migrantów

Łączenie rodzin cudzoziemców w Polsce – prawo i praktyka

HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA

UNIA EUROPEJSKA FUNDUSZ AZYLU, MIGRACJI I INTEGRACJI

Bezpieczna przystań

Łączenie rodzin cudzoziemców w Polsce – prawo i praktyka.
Stan prawny na dzień 1 czerwca 2016

Publikacja powstała w ramach projektu „Dać Radę w Polsce II", współfinansowanego z Krajowego Programu Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz z budżetu państwa. Wyłączna odpowiedzialność za treści zamieszczone w tej publikacji spoczywa na jej autorach. Komisja Europejska oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji nie ponoszą odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Redakcja: Agnieszka Mikulska-Jolles
Konsultacje: Marta Górczyńska
Redakcja językowa i korekta: Jolanta Kossakowska

Projekt i opracowanie graficzne, skład, łamanie:
Grafpol Agnieszka Blicharz-Krupińska
www.argrafpol.pl

Druk:

ISBN: 978-83-62245-57-4

Wydawca:
Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Zgoda 11, 00-018 Warszawa, Polska
Tel. (phone): 0048 22 556 44 40
Faks (fax): 0048 22 556 44 50
e-mail: hfhr@hfhrpol.waw.pl
www.hfhr.pl

HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ AZYLU, MIGRACJI I INTEGRACJI
Bezpieczna przystań

Spis treści

1. WSTĘP 7

2. PRAWO 8

Łączenie rodzin cudzoziemców w polskim prawie 8

3. PRAKTYKA 23

O czym warto wiedzieć, aby sprawnie przejść przez procedurę łączenia rodzin 23

Z perspektywy urzędu 32

4. ZAŁĄCZNIKI 35

Akty prawne dotyczące procedury łączenia rodzin 35

Wybrane publikacje i multimedia 35

Lista urzędów wojewódzkich wraz z adresami 36

Organizacje pozarządowe świadczące bezpłatną pomoc prawną dla cudzoziemców 38

WSTĘP

Prawo do życia rodzinnego jest jednym z podstawowych praw człowieka. Polskie ustawodawstwo daje cudzoziemcom możliwość sprowadzenia do siebie swoich bliskich. Istnieją różne możliwości zalegalizowania pobytu w Polsce z powodu więzów rodzinnych – jedną z nich jest procedura łączenia rodzin i to ona właśnie jest przedmiotem tej publikacji. W stosunku do innych krajów objętych cyklicznymi badaniami *Migrant Integration Policy Index* polskie regulacje dotyczące procedury łączenia rodzin cudzoziemców uważane są za dość przyjazne, pomimo że samo pojęcie rodziny traktowane jest w polskim ustawodawstwie dotyczącym cudzoziemców dosyć wąsko. Prawo do połączenia z rodziną jest przyznawane przede wszystkim tym cudzoziemcom, którzy są już stosunkowo dobrze zintegrowani na płaszczyźnie ekonomicznej: mają stabilną sytuację finansową i mieszkaniową. O przyjazd swoich bliskich do Polski mogą ubiegać się także uchodźcy, i to w zasadzie natychmiast po przyznaniu im tego statusu. W ich wypadku sprowadzenie najbliższych do Polski może oznaczać nie tylko zjednoczenie rodziny, ale także zapewnienie jej ochrony przed potencjalnym niebezpieczeństwem w kraju jej pochodzenia.

Przeprowadzanie procedury łączenia rodzin często wydaje się cudzoziemcom bardzo skomplikowane, przede wszystkim ze względu na trudności związane ze zrozumieniem polskich przepisów oraz brak doświadczenia w załatwianiu spraw urzędowych w innym państwie. Dlatego też niniejsza publikacja, skierowana do cudzoziemców – obywateli państw trzecich, składa się z dwóch głównych części: „Prawo" i „Praktyka". W tej pierwszej doświadczona prawniczka Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka przystępnie, ale jednocześnie szczegółowo, wyjaśnia przepisy polskiego prawa dotyczące procedury łączenia rodzin. Natomiast na część drugą składają się wywiady z osobami, które zajmują się tym zagadnieniem w swojej pracy codziennej: dyrektorką Wydziału ds. Cudzoziemców Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego oraz doradczynią integracyjną z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. Rozmowy te koncentrują się wokół praktycznych zagadnień związanych z przechodzeniem przez procedurę łączenia rodzin. Osoby udzielające wywiadu dają cudzoziemcom konkretne wskazówki i porady, dzięki którym skomplikowana i długa procedura administracyjna może przebiec w sprawniejszy sposób. Nasze ekspertki odpowiadają też na najczęściej pojawiające się pytania związane ze sprowadzaniem przez cudzoziemców swoich rodzin do Polski.

W załącznikach do tej publikacji znajdują się odesłania do aktów prawnych, publikacji i multimediów dotyczących procedury łączenia rodzin. Czytelnicy znajdą w nich też adresy wszystkich urzędów wojewódzkich w Polsce oraz organizacji pozarządowych, które oferują cudzoziemcom bezpłatną pomoc prawną i integracyjną, w tym także pomoc w przejściu przez procedurę łączenia rodzin.

CZĘŚĆ 1 – PRAWO

Łączenie rodzin cudzoziemców w polskim prawie

– Marta Górczyńska

Na czym polega procedura łączenia rodzin?

Łączenie rodzin to procedura pozwalająca cudzoziemcowi na sprowadzenie swojej rodziny do kraju, w którym mieszka. W oparciu o tę procedurę cudzoziemiec może zawnioskować do władz danego państwa o umożliwienie członkom jego rodziny przyjazdu i legalnego zamieszkiwania wraz z nim. Warto wiedzieć, że procedura łączenia rodzin może być zastosowana bez względu na to, czy związek rodzinny istniał w momencie wyjazdu danego cudzoziemca z kraju pochodzenia. Cudzoziemiec może zatem sprowadzić np. swoją małżonkę, z którą zawarł małżeństwo przed emigracją do innego kraju, ale także małżonkę, z którą wziął ślub mieszkając już za granicą.

Prawo do łączenia rodzin uregulowane zostało w prawodawstwie Unii Europejskiej w **Dyrektywie Rady nr 2003/86/WE w sprawie prawa do łączenia rodzin**. W Polsce wszystkie kwestie związane z procedurą łączenia rodzin reguluje **Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach**, zwana dalej „ustawą o cudzoziemcach".

Połączenie rodziny – wjazd i pobyt w jednym z państw Unii Europejskiej członków rodziny cudzoziemca mieszkającego zgodnie z prawem w tym państwie, w celu zachowania jedności rodziny.

Kto może się ubiegać o połączenie rodziny?

O połączenie z rodziną mogą ubiegać się jedynie określone w ustawie grupy cudzoziemców, posiadających wskazane tytuły pobytowe. Ustawa o cudzoziemcach wymienia następujące tytuły pobytowe, które dają takie uprawnienie:

- zezwolenie na pobyt stały;
- zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej;
- status uchodźcy;
- ochrona uzupełniająca;
- zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w celu prowadzenia badań naukowych;
- zezwolenie na pobyt czasowy wydane przez inne państwo członkowskie i opatrzone adnotacją „naukowiec", które zostało udzielone w celu prowadzenia badań naukowych, pod warunkiem, że umowa o przyjęciu cudzoziemca w celu realizacji projektu badaw-

czego zawarta z właściwą jednostką naukową tego państwa przewiduje prowadzenie badań naukowych także na terytorium Polski;
- zezwolenie na pobyt czasowy wydane w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji (tzw. „niebieska karta");
- zgoda na pobyt ze względów humanitarnych;
- zezwolenie na pobyt czasowy wydane na innej podstawie niż wskazane powyżej, pod warunkiem, że cudzoziemiec przebywa w Polsce od co najmniej dwóch lat na podstawie kolejnych udzielonych mu zezwoleń na pobyt czasowy, w tym bezpośrednio przed złożeniem wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy dla członka jego rodziny – nie krócej niż 1 rok na podstawie udzielonego mu zezwolenia.

Jak wynika z powyższego wyliczenia, nie wszyscy cudzoziemcy mogą wnioskować o połączenie z rodziną. Takiego uprawnienia nie posiadają m.in. osoby przebywające w Polsce na podstawie wizy i cudzoziemcy posiadający zezwolenia na pobyt czasowy przez okres krótszy niż 2 lata. Przed rozpoczęciem procedury połączenia rodziny należy więc sprawdzić, czy wnioskodawca podlega jednemu z dziewięciu wyżej wymienionych warunków pobytu w Polsce.

Uwaga! Jeżeli nie jesteś pewny, jaką formę ma twój pobyt, możesz to sprawdzić na swojej karcie pobytu, w treści wydanej decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt/nadania ochrony międzynarodowej, lub skonsultować się z prawnikiem w jednej z organizacji pozarządowych pomagających cudzoziemcom. Lista organizacji znajduje się na końcu publikacji.

Rodzina, czyli kto?

W różnych krajach i systemach prawnych pojęcie rodziny jest różnie rozumiane. Niekiedy za rodzinę uważa się tylko małżonków, rodziców i dzieci, a czasem także dziadków i dalszych krewnych. Z tego powodu ustawa o cudzoziemcach określa, którzy członkowie rodziny cudzoziemca mogą skorzystać z procedury łączenia rodzin. Definicja rodziny określona w polskiej ustawie jest dość wąska i obejmuje jedynie tzw. rodzinę nuklearną, przez co może nie objąć wszystkich osób, które cudzoziemiec uważa za swoją najbliższą rodzinę. W polskim prawodawstwie osoby uznawane za członków rodziny, których dotyczy procedura łączenia rodzin to:
- **małżonka/małżonek** pozostający z cudzoziemcem w uznanym przez prawo polskie związku małżeńskim. Należy pamiętać, że polskie prawo nie uznaje małżeństw wyznaniowych, małżeństw jednopłciowych oraz małżeństw poligamicznych.
- **małoletnie dziecko cudzoziemca i jego małżonka/małżonki**, w tym także dziecko przysposobione (adoptowane). Oznacza to, że cudzoziemiec może ubiegać się o połączenie jedynie z dziećmi, które są niepełnoletnie w rozumieniu polskich przepisów, a zatem nie ukończyły jeszcze 18. roku życia.

- **małoletnie dziecko cudzoziemca, w tym także dziecko przysposobione, pozostające na jego utrzymaniu, nad którym cudzoziemiec sprawuje faktyczną władzę rodzicielską**. Sytuacja ta dotyczy dziecka wychowywanego przez jednego tylko rodzica, lub jednego rodzica i jego małżonka/małżonkę, które jest przez tego rodzica utrzymywane. Faktyczna władza rodzicielska oznacza sytuację, w której dziecko zamieszkuje przez większość czasu z danym rodzicem, podlega jego opiece i utrzymaniu.
- **małoletnie dziecko małżonka cudzoziemca, które pozostaje na utrzymaniu tego małżonka**, pod warunkiem sprawowania nad dzieckiem faktycznej władzy rodzicielskiej. Chodzi o sytuację, w której cudzoziemiec chce się połączyć ze swoim pasierbem lub pasierbicą.

Powyższy katalog wskazuje wyraźnie, że „rodzina" w rozumieniu polskiej ustawy ogranicza się w zasadzie do małżonka oraz niepełnoletnich dzieci. Nie obejmuje natomiast dalszych członków rodziny, takich jak rodzeństwo, rodzice, dziadkowie, dorosłe dzieci (powyżej 18. roku życia), wujkowie, kuzyni itd.

W uprzywilejowanej sytuacji pod tym względem znajdują się **małoletnie dzieci bez opieki (nieposiadające opiekuna na terytorium Polski)**, które uzyskały jedną z form ochrony międzynarodowej, tj. status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. W ich przypadku za członka rodziny uznaje się także wstępnego w linii prostej (rodzica, babcię lub dziadka), a także inną dorosłą osobę, która jest odpowiedzialna za dziecko zgodnie z polskim prawem, tzn. sprawuje prawną opiekę nad dzieckiem, np. rodzeństwo.

Małoletnie dziecko bez opieki – osoba poniżej 18. roku życia, nie posiadająca członka rodziny lub opiekuna faktycznego, który zgodnie z prawem sprawowałby nad dzieckiem opiekę. Taka osoba, po uzyskaniu ochrony w Polsce, może złożyć wniosek o połączenie z członkiem rodziny za pośrednictwem kuratora wyznaczonego przez Sąd Rodzinny.

Jakie warunki należy spełnić?

W celu uzyskania zezwolenia na pobyt czasowy dla członka rodziny należy przede wszystkim wykazać posiadanie **ubezpieczenia zdrowotnego**, **źródła stabilnego dochodu** oraz **miejsca zamieszkania** na terytorium Polski.

Ubezpieczenie zdrowotne jest potwierdzeniem posiadania zabezpieczenia na wypadek choroby, pobytu w szpitalu lub konieczności odbycia wizyty lekarskiej w ramach powszechnej służby zdrowia. Dowodem spełniania tego warunku może być potwierdzenie zawarcia umowy ubezpieczeniowej z prywatną firmą ubezpieczeniową, potwierdzenie płatności składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) lub raport miesięczny dla osoby ubezpieczonej wystawiany przez pracodawcę, tzw. RMUA. **Źródło stabilnego dochodu** to np. praca lub działalność gospodarcza zapewniająca regularny dochód pozwalający na utrzymanie się w Polsce.

Miesięczny dochód musi przewyższać kwotę, od wysokości której przyznawane są świadczenia pomocy społecznej (obecnie kwota ta wynosi 634 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 514 zł na jedną osobę w rodzinie). Źródło stabilnego dochodu może być potwierdzone m.in. poprzez przedstawienie umowy o pracę. Wymóg posiadania źródła stabilnego i regularnego dochodu uważa się za spełniony także wtedy, gdy koszty utrzymania cudzoziemca będzie pokrywał członek rodziny zamieszkujący na terytorium Polski i zobowiązany do jego utrzymania, np. małżonek lub rodzic. Oznacza to, że w przypadku gdy cudzoziemiec wnioskujący o połączenie z członkiem rodziny wykonuje pracę na terytorium Polski i osiąga z tego tytułu odpowiednie wynagrodzenie, warunek posiadania źródła stabilnego dochodu jest spełniony.

Pamiętaj! Do wykazania dochodu nie wystarczy wydruk z konta bankowego potwierdzający wysokość środków finansowych zgromadzonych na koncie w banku. Konieczne jest otrzymywanie regularnych wpływów (na przykład wynagrodzenie), najczęściej w wymiarze miesięcznym.

Miejsce zamieszkania wskazuje na możliwość zamieszkiwania na terytorium Polski pod określonym adresem. W celu potwierdzenia posiadania miejsca zamieszkania można przedstawić m.in. akt własności mieszkania, umowę najmu, umowę użyczenia lokalu, zaświadczenie z hotelu itd.

W szczególnej sytuacji znajdują się **osoby, które uzyskały w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą**. Mają one możliwość skorzystania z uproszczonej procedury ubiegania się o połączenie rodziny. Jeżeli złożą odpowiedni wniosek do właściwego wojewody w ciągu 6 miesięcy od dnia uzyskania ochrony na terytorium Polski, nie są zobowiązane do spełniania warunków związanych z posiadaniem ubezpieczenia zdrowotnego, stabilnego źródła dochodu ani miejsca zamieszkania w Polsce. Należy jednak pamiętać, że w przypadku gdy cudzoziemiec uzyska zezwolenie na pobyt, musi jeszcze uzyskać wizę pozwalającą na wjazd do Polski. Wymogi związane z uzyskaniem wizy dotyczą m.in. posiadania środków finansowych i ubezpieczenia.

Kto i gdzie składa wniosek?

Procedurę łączenia rodzin rozpoczyna się od złożenia wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy. Wniosek ten składa cudzoziemiec zamieszkujący w Polsce w imieniu członka lub członków rodziny, którzy chcieliby do niego dołączyć. Jeżeli cudzoziemiec ubiega się o połączenie z kilkoma członkami rodziny (np. małżonkiem i dwójką dzieci), dla każdej osoby konieczny jest osobny wniosek.

Wniosek należy wypełnić **w języku polskim na specjalnym formularzu**, dostępnym w siedzibie każdego urzędu wojewódzkiego lub w Internecie, na przykład na stronie Urzędu do Spraw Cudzoziemców (http://goo.gl/ZZhkP0). Organem, który rozpatruje sprawę i do którego powinien być skierowany wniosek, jest **wojewoda właściwy ze względu na miejsce za-**

mieszkania cudzoziemca, np. dla osoby mieszkającej w Warszawie odpowiednim organem będzie Wojewoda Mazowiecki.

W Warszawie urząd ten mieści się przy ulicy Marszałkowskiej 3/5. Lista pozostałych urzędów wojewódzkich znajduje się w aneksie.

W celu wszczęcia postępowania o połączenie rodziny należy złożyć w urzędzie następujące dokumenty:

- 3 kopie wypełnionego **wniosku** o udzielenie zezwolenia na pobyt w Polsce dla członka rodziny;
- 4 aktualne **fotografie** osoby, której ma zostać udzielone zezwolenie:

Zdjęcia muszą być kolorowe, nieuszkodzone, o wymiarach 45x35 mm, wykonane w ciągu ostatnich 6 miesięcy na jednolitym jasnym tle, mające dobrą ostrość oraz pokazujące wyraźnie oczy i twarz od wierzchołka głowy do górnej części barków. Twarz ma zajmować 70-80% fotografii, a fotografia ma przedstawiać osobę patrzącą na wprost z otwartymi oczami, nieprzesłoniętymi włosami, z naturalnym wyrazem twarzy i zamkniętymi ustami. Cudzoziemiec noszący nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania (np. hidżab lub turban) może złożyć fotografię w nakryciu głowy, o ile wizerunek twarzy jest w pełni widoczny. W takim przypadku należy dołączyć oświadczenie cudzoziemca o przynależności do wspólnoty wyznaniowej.

- kserokopię ważnego **dokumentu podróży**, poświadczoną za zgodność z oryginałem przez polski konsulat;
- dokumenty potwierdzające **więzi rodzinne** (np. akt urodzenia, akt małżeństwa, dokumenty potwierdzające adopcję lub wyciąg z rejestru cywilnego);
- dokumenty potwierdzające **status przebywającego w Polsce cudzoziemca**, do którego członek rodziny zamierza dołączyć (np. kserokopia decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt stały, decyzji o nadaniu statusu uchodźcy itd.);
- dokumenty potwierdzające fakt **zamieszkiwania w Polsce** (ten warunek nie dotyczy osób, które uzyskały jedną z form ochrony międzynarodowej na terytorium Polski, pod warunkiem złożenia wniosku o połączenie z rodziną w ciągu 6 miesięcy od dnia uzyskania tej ochrony);
- dokumenty potwierdzające posiadanie stabilnego **źródła dochodu** (ten warunek nie dotyczy osób, które uzyskały jedną z form ochrony międzynarodowej na terytorium Polski, pod warunkiem złożenia wniosku o połączenie z rodziną w ciągu 6 miesięcy od dnia uzyskania tej ochrony);
- dokumenty potwierdzające posiadanie **ubezpieczenia zdrowotnego** (ten warunek nie dotyczy osób, które uzyskały jedną z form ochrony międzynarodowej na terytorium Polski, pod warunkiem złożenia wniosku o połączenie z rodziną w ciągu 6 miesięcy od dnia uzyskania tej ochrony).

Mimo że postępowanie toczy się w Polsce, członek rodziny przebywający poza granicami kraju jest zobowiązany do dokonania niektórych czynności w toku postępowania na terenie swojego kraju. Przede wszystkim powinien poświadczyć w polskim konsulacie wiarygodność kserokopii swojego paszportu, a następnie przesłać ten dokument do Polski. Ponadto członek rodziny musi przesłać do Polski 4 swoje fotografie zgodne z wytycznymi urzędu.

Wszystkie akty stanu cywilnego (a więc np. akt małżeństwa i akty urodzenia) powinny zostać **umiejscowione w polskim Urzędzie Stanu Cywilnego**. Procedura ta nazywana jest „transkrypcją" i polega na zarejestrowaniu zagranicznego dokumentu w polskich księgach cywilnych. Aby to zrobić, należy złożyć we właściwym ze względu na miejsce zamieszkania Urzędzie Stanu Cywilnego zagraniczny dokument potwierdzający zawarcie małżeństwa lub urodzenie dziecka wraz z tłumaczeniem przysięgłym na język polski. Jeżeli osoba, której dokument ma zostać umiejscowiony, nigdy nie posiadała miejsca zamieszkania w Polsce, właściwym urzędem jest Urząd Stanu Cywilnego dla Miasta Stołecznego Warszawy Śródmieścia przy ul. gen. Andersa 5 w Warszawie. Należy także uiścić odpowiednią opłatę skarbową i przedstawić jej dowód – zwykle można to zrobić na miejscu, w urzędzie lub na poczcie. Urząd Stanu Cywilnego powinien dokonać transkrypcji dokumentów w ciągu jednego miesiąca. W przypadku chęci przyspieszenia tej procedury można do kompletu dokumentów dołączyć wniosek o zakończenie sprawy w terminie wcześniejszym.

Uwaga! Bardzo ważne jest, aby we wszystkich dokumentach oraz ich tłumaczeniach na język polski dane osobowe zgadzały się z danymi cudzoziemca zawartymi w paszporcie. Należy dopilnować, aby zapis imienia i nazwiska był jednakowy we wszystkich dokumentach.

W toku postępowania o połączenie rodziny wszystkie dokumenty należy składać **w języku polskim**. Dokumenty sporządzone w językach obcych powinny zostać przetłumaczone przez tłumacza przysięgłego na język polski. Kserokopie dokumentów muszą być poświadczone za zgodność z oryginałem. Poświadczenia takiego dokonuje notariusz lub konsul. Można również złożyć niepoświadczone kserokopie pod warunkiem okazania oryginałów do wglądu organowi administracji.

Uwaga! Lista tłumaczy przysięgłych znajduje się na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (**https://goo.gl/U3gf2W**).

Jak wygląda postępowanie?

Postępowanie o udzielenie zezwolenia na pobyt w Polsce dla członka rodziny cudzoziemca prowadzi wojewoda. Bada, czy wszystkie wymienione w ustawie warunki zostały

spełnione. Organ ustala m.in. czy między członkami rodziny istnieją więzy pokrewieństwa lub więzy małżeńskie, czy cudzoziemiec posiada odpowiedni dochód i ubezpieczenie zdrowotne pozwalające na ubieganie się o połączenie z członkami rodziny itd. Organ może także dokonać **weryfikacji relacji łączącej cudzoziemca z jego małżonkiem** w celu ustalenia, czy małżeństwo nie zostało zawarte jedynie w celu legalizacji pobytu w Polsce. Organy mogą dojść do takiego wniosku zwłaszcza w sytuacji, gdy jedno z małżonków przyjęło korzyść majątkową w zamian za wyrażenie zgody na zawarcie małżeństwa (o ile nie wynika to ze zwyczaju lub tradycji), jeśli małżonkowie nie spotkali się przed zawarciem małżeństwa lub nie mówią językiem zrozumiałym dla obojga, a także jeżeli nie są zgodni co do okoliczności zawarcia małżeństwa i wspólnego pożycia. W celu oceny charakteru małżeństwa organy mogą przesłuchać oboje małżonków i skonfrontować ze sobą udzielone przez nich odpowiedzi.

Warunkiem wszczęcia postępowania jest złożenie wraz z wnioskiem poświadczonej za zgodność z oryginałem kserokopii paszportu członka rodziny. Poświadczenia dokumentu podróży dokonuje konsul w polskiej placówce dyplomatycznej, do której powinien zgłosić się członek rodziny cudzoziemca mający do niego dołączyć. Bardzo ważne jest to, aby konsul poświadczył za zgodność z oryginałem **cały dokument podróży ze wszystkimi jego stronami, także tymi niezapisanymi**. Zgodnie z tabelą opłat konsularnych koszt poświadczenia dokumentu podróży wynosi obecnie **30 EUR**.

W przypadku niezłożenia tego dokumentu wnioskodawca wzywany jest do **usunięcia braków formalnych wniosku**, czyli przedstawienia poświadczonej kserokopii paszportu w nieprzekraczalnym terminie 7 dni. Wnioskodawca jest zobowiązany do złożenia brakujących dokumentów w wyznaczonym czasie pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpoznania (bez rozpatrzenia sprawy).

Obliczanie terminu – zgodnie z przepisami przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym dane zdarzenie nastąpiło. Upływ ostatniego z wyznaczonej liczby dni uważa się za koniec terminu. Oznacza to, że jeżeli pismo zostało doręczone w dniu 9 marca (środa) i cudzoziemiec został zobowiązany do dołączenia dodatkowych dokumentów w terminie 7 dni, to ostatni dzień na dokonanie tej czynności przypada w dniu 16 marca (również środa).

Może się zdarzyć, że z przyczyn niezależnych od siebie cudzoziemiec nie złoży w terminie wymaganych dokumentów. W takiej sytuacji może on wnioskować o **przywrócenie terminu** dla dokonania danej czynności. Powody niedochowania terminu muszą być jednak poważne i niemożliwe wcześniej do przewidzenia, np. nagły wypadek i związany z nim pobyt w szpitalu. Wcześniej zaplanowana wizyta u lekarza czy też nagły wyjazd z miasta nie stanowią powodu do przywrócenia terminu. W takiej sytuacji w ciągu 7 dni od dnia ustania przyczyny uchybienia terminu należy złożyć wniosek do organu, dokonując jednocześnie tej czynności,

dla której wyznaczony był termin (dołączenie wymaganych dokumentów wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu). Oto przykład takiej sytuacji:

W dniu 18 kwietnia cudzoziemiec otrzymał z urzędu pismo z żądaniem dostarczenia kserokopii dokumentu podróży członka rodziny, o połączenie z którym zawnioskował. Termin na przedstawienie dokumentu upływa 25 kwietnia. Dzień przed upływem tego terminu, czyli 24 kwietnia, cudzoziemiec ulega wypadkowi i trafia do szpitala. Możliwość złożenia dokumentu ma dopiero w dniu 2 maja, po wyjściu ze szpitala. W takiej sytuacji powinien w ciągu 7 dni, czyli do 9 maja, złożyć w urzędzie wojewódzkim prośbę o przywrócenie terminu ze wskazaniem przyczyn jego uchybienia i dokumentem potwierdzającym pobyt w szpitalu, a wraz z wnioskiem złożyć kserokopię dokumentu podróży członka rodziny.

Uwaga! Jeżeli nie jesteś pewny, kiedy mija termin na złożenie dokumentów albo co zrobić, jeżeli nie złożyłeś dokumentów w terminie z przyczyn niezależnych od ciebie, możesz zwrócić się do jednej z organizacji pozarządowych pomagających cudzoziemcom. Pamiętaj, żeby zrobić to jak najszybciej.

W trakcie trwania postępowania, ustalając, czy danemu cudzoziemcowi należy udzielić zezwolenia na pobyt czasowy, organ administracji bierze pod uwagę szereg czynników, takich jak: interes dziecka, charakter i trwałość więzi rodzinnych, okres pobytu cudzoziemca w Polsce oraz istnienie więzi rodzinnych, kulturowych i społecznych z państwem pochodzenia.

Przed wydaniem decyzji o udzieleniu zezwolenia wojewoda zwraca się do komendanta oddziału Straży Granicznej, komendanta wojewódzkiego Policji, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, a w razie potrzeby także do konsula lub do innych organów, z wnioskiem o przekazanie informacji czy wjazd cudzoziemca na terytorium Polski i jego pobyt na tym terytorium mogą **stanowić zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego**. W przypadku uzyskania odpowiedzi przeczącej – udziela cudzoziemcowi wnioskowanego zezwolenia.

Postępowanie powinno **zakończyć się w ciągu miesiąca od jego wszczęcia**, a w przypadku sprawy szczególnie skomplikowanej – **w ciągu dwóch miesięcy**. Jednakże organ może poinformować cudzoziemca o przedłużeniu tego terminu i, w sprawach związanych z łączeniem rodzin, tak się najczęściej zdarza. Zgodnie z dyrektywą UE w sprawie prawa do łączenia rodzin postępowanie w tej sprawie powinno się zakończyć w ciągu 9 miesięcy, jednakże praktyka pokazuje, że w wielu przypadkach taka procedura może trwać dłużej. Dlatego niezwykle ważne jest zebranie wszystkich niezbędnych dokumentów przed rozpoczęciem postępowania, aby uniknąć konieczności zbierania i przesyłania dodatkowych dokumentów w trakcie toczącej się procedury.

Kiedy można odmówić udzielenia członkowi rodziny cudzoziemca zezwolenia na pobyt czasowy w Polsce?

W wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego wojewoda decyduje, czy udzielić członkowi rodziny cudzoziemca wnioskowanego zezwolenia. Jeżeli wszystkie warunki zostały spełnione i nie zachodzi żadna z przesłanek odmowy, wojewoda udziela zezwolenia. Istnieje jednak szereg sytuacji, w których wojewoda odmawia udzielenia zezwolenia:

- jeżeli członek rodziny, który miałby dołączyć do mieszkającego w Polsce cudzoziemca, nie spełnia wymogów udzielenia mu zezwolenia lub przedstawione okoliczności, które są podstawą ubiegania się o to zezwolenie, nie uzasadniają jego pobytu na terytorium Polski przez okres dłuższy niż 3 miesiące (np. jeżeli członek rodziny zamierza przyjechać do Polski jedynie w celu krótkotrwałych odwiedzin);

Pobyt z rodziną praktycznie zawsze jest uznawany za okoliczność pozwalającą na ubieganie się o zezwolenia na pobyt;

- jeżeli dane członka rodziny są wpisane do wykazu cudzoziemców, których pobyt jest na terytorium Polski niepożądany lub do Systemu Informacyjnego Schengen do celów odmowy wjazdu;
- jeżeli wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa, lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- jeżeli w toku postępowania członek rodziny przedstawił nieprawdziwe dane lub fałszywe informacje, dołączył dokumenty z fałszywymi informacjami lub zeznał nieprawdę;
- jeżeli członek rodziny nie wyraża zgody na leczenie choroby zakaźnej wbrew obowiązkowi;
- jeżeli wniosek o pobyt czasowy został złożony w trakcie nielegalnego pobytu członka rodziny w Polsce.

Odmowa udzielenia zezwolenia następuje także wtedy, jeżeli związek małżeński, będący podstawą do ubiegania się o zezwolenie, został **zawarty w celu obejścia przepisów ustawy**.

Nielegalny pobyt w Polsce nie może być przyczyną odmowy udzielenia zezwolenia na pobyt w przypadku, gdy o to zezwolenie ubiega się małżonek cudzoziemca objętego ochroną w Polsce, pod warunkiem, że rodzina istniała już w kraju pochodzenia cudzoziemca, a członek rodziny przebywał w Polsce w dniu złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przez tego cudzoziemca.

Decyzja odmowna – co dalej?

Postępowanie w przedmiocie udzielenia zezwolenia na pobyt dla członka rodziny cudzoziemca może się zakończyć niepowodzeniem w trzech przypadkach:

- jeżeli organ **odmówi wszczęcia** postępowania;
- jeżeli organ **umorzy** postępowanie;
- jeżeli organ **odmówi udzielenia** zezwolenia na pobyt czasowy.

W pierwszym przypadku, cudzoziemiec ma możliwość złożenia zażalenia na bezczynność organu, natomiast w dwóch pozostałych – może złożyć odwołanie do organu wyższego rzędu (II instancji), tj. Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Postępowanie administracyjne jest bowiem **postępowaniem dwuinstancyjnym,** a zatem od każdej decyzji administracyjnej można jednokrotnie odwołać się do organu wyższej instancji.

Organ administracji **odmawia wszczęcia postępowania** w sytuacji, gdy cudzoziemiec nie złoży wraz z wnioskiem wszystkich dokumentów niezbędnych do wszczęcia postępowania, np. kserokopii dokumentu podróży poświadczonej przez konsula za zgodność z oryginałem. W takiej sytuacji zażalenie na bezczynność organu należy złożyć bezpośrednio do organu wyższej instancji, tj. Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. W wyniku rozpatrzenia sprawy organ II instancji może wyznaczyć wojewodzie dodatkowy termin na załatwienie sprawy oraz zarządzić wyjaśnienie przyczyn i ustalenie osób winnych niezałatwienia sprawy w terminie.

Wojewoda **umarza postępowanie** w sytuacji, gdy dalsze prowadzenie sprawy stało się z jakiegokolwiek powodu bezprzedmiotowe (np. z uwagi na śmierć wnioskodawcy). Jeżeli natomiast wnioskodawca nie spełnia przesłanek wskazanych w ustawie lub jego dane znajdują się w rejestrach do celów odmowy wjazdu, wojewoda **odmawia udzielenia mu zezwolenia**. W obu przypadkach wnioskodawca może złożyć odwołanie do organu wyższej instancji, tj. Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Odwołanie składa się za pośrednictwem organu I instancji, czyli wojewody, który wydał decyzję, z której wnioskodawca nie jest zadowolony. Odwołanie należy zatem złożyć do wojewody w nieprzekraczalnym terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji organu I instancji.

Postępowanie odwoławcze polega na ponownym przeanalizowaniu sprawy cudzoziemca, a nie jedynie na weryfikacji decyzji organu niższej instancji. Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców może więc na przykład zażądać przesłania dodatkowych dokumentów lub wezwać cudzoziemca na ponowne przesłuchanie. Na tej podstawie ocenia, czy decyzja organu niższej instancji (czyli wojewody) powinna zostać **utrzymana w mocy** czy też **uchylona lub zmieniona**.

Utrzymanie decyzji w mocy oznacza, że organ wyższej instancji nie znalazł podstaw do zmiany decyzji wojewody i uznał wydaną przez niego decyzję za prawidłową. **Uchylenie decyzji** ma miejsce w sytuacji, gdy organ wyższej instancji w toku przeprowadzonego postępowania uznał, że decyzja wydana przez wojewodę jest błędna lub zapadła na podstawie wadliwie przeprowadzonego postępowania. W takiej sytuacji sprawa wraca do rozpatrzenia przez organ I instancji, który zobowiązany jest do uwzględnienia wskazówek organu wyższej

instancji przy wydawaniu nowej decyzji. **Zmiana decyzji** oznacza, że organ wyższej instancji uznał decyzję wojewody za błędną i dokonał odmiennej oceny sprawy. W takiej sytuacji organ wydaje nową decyzję, która niejako zastępuje rozstrzygnięcie wydane przez organ niższej instancji.

Skarga do sądu

Jeżeli cudzoziemiec nie jest zadowolony z treści rozstrzygnięcia Szefa Urzędu do spraw Cudzoziemców, ma prawo złożenia skargi do sądu. Sądem właściwym w sprawach łączenia rodzin jest **Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie**. Skargę do sądu należy wnieść w nieprzekraczalnym terminie **30 dni od dnia doręczenia cudzoziemcowi decyzji organu II instancji**, czyli Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Skargę wnosi się za pośrednictwem tego organu.

Opłata sądowa za wniesienie skargi wynosi 300 zł. Istnieje jednak możliwość wniesienia prośby o zwolnienie z tych kosztów. W tym celu należy przy pomocy specjalnego formularza wykazać, że nie posiada się środków finansowych wystarczających na opłacenie kosztów sądowych bez uszczerbku dla utrzymania siebie i swojej rodziny. Wraz ze skargą można także złożyć wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, czyli adwokata lub radcy prawnego, do reprezentowania cudzoziemca w toku postępowania sądowego. Zarówno skargę, jak i wniosek o prawo pomocy należy złożyć w języku polskim. W celu sporządzenia skargi można się zwrócić o pomoc do jednej z organizacji pozarządowych wskazanych na końcu tej publikacji.

Formularz o przyznanie prawa pomocy znajdziesz na stronie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (**http://www.bip.warszawa.wsa.gov.pl/143/prawo-pomocy.html**).

Decyzja pozytywna – co dalej?

Uzyskanie zezwolenia na pobyt czasowy nie wystarcza, aby rodzina wnioskodawcy mogła przyjechać do Polski. W tym celu bowiem **wszyscy członkowie rodziny muszą uzyskać wizy wydane przez polski konsulat**. Jest to szczególny rodzaj wizy wydawany w celu realizacji zezwolenia na pobyt czasowy w związku z łączeniem rodzin.[1]

Aby otrzymać wizę, członek rodziny cudzoziemca musi złożyć w polskim konsulacie następujące dokumenty:

- wypełniony formularz wniosku o wydanie wizy;
- aktualną fotografię;
- decyzję organu administracji o udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy w Polsce;
- dokumenty potwierdzające posiadanie stabilnego dochodu w Polsce;

[1] Wiza określona w art. 60 ust. 1 pkt 24 ustawy o cudzoziemcach.

- dokumenty potwierdzające ubezpieczenie zdrowotne na terytorium Polski;
- opłatę wizową.

Poza tym cudzoziemiec musi przedstawić do wglądu ważny dokument podróży.

Niektóre konsulaty nakładają na cudzoziemców także **inne warunki otrzymania wizy**, związane na przykład z koniecznością odbycia konkretnych szczepień przed wyjazdem czy potwierdzenie rezerwacji biletów lotniczych. W związku z tym przed złożeniem wniosku należy dokładnie zapoznać się z warunkami otrzymania wizy na stronie internetowej ambasady, telefonicznie lub osobiście w konsulacie polskim w danym kraju.

Pomimo iż członkowie rodziny uchodźców i beneficjentów ochrony uzupełniającej byli zwolnieni z obowiązku wykazania dochodów i przedstawienia ubezpieczenia zdrowotnego na etapie ubiegania się o zezwolenie na pobyt[2], nie korzystają ze specjalnych ułatwień w tym zakresie w przypadku ubiegania się o wizę do Polski. Oznacza to, że są zobligowani do **wykazania w postępowaniu przed konsulem stabilnych środków finansowych** niezbędnych do utrzymania się w Polsce na okres ważności wizy oraz **ubezpieczenia zdrowotnego**, tak jak wszyscy inni cudzoziemcy.

Na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ) dostępne są wnioski:

- o wydanie wizy krajowej (**https://goo.gl/4H2kz2**);
- o przyznanie wizy Schengen (**http://goo.gl/05DAXL**).

Konsul może odmówić wydania cudzoziemcowi wizy, jeżeli nie spełnia on warunków jej uzyskania, nie potwierdził w prawidłowy sposób celu swojego pobytu, a także z innych powodów, takich jak: wpis do Systemu Informacyjnego Schengen do celów odmowy wjazdu, wpis do wykazu cudzoziemców, których pobyt w Polsce jest niepożądany, lub gdy cudzoziemiec złożył fałszywe bądź nieprawdziwe informacje w toku postępowania. W takim wypadku cudzoziemiec ma prawo do złożenia **wniosku do konsula o ponowne rozpatrzenie jego sprawy**.

Dopiero po uzyskaniu wizy członek rodziny cudzoziemca może legalnie przyjechać do Polski i wystąpić o wydanie mu karty pobytu na podstawie udzielonego zezwolenia na pobyt czasowy.

Jakie prawa ma członek rodziny cudzoziemca po przyjeździe do Polski?

Zezwolenia na pobyt czasowy w celu połączenia rodziny udziela się do dnia, w którym upływa termin ważności zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego cudzoziemcowi, do którego członek rodziny przybył na terytorium Polski. Zezwolenie na maksymalny okres **trzech lat** udzielane jest w przypadku, gdy cudzoziemiec, do którego członek rodziny przybył, posiada:

- zezwolenie na pobyt stały;
- zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE;
- ochronę uzupełniającą;

[2] Pod warunkiem, że wniosek o udzielenie zezwolenia na pobyt został złożony w ciągu 6 miesięcy od dnia otrzymania przez cudzoziemca ochrony międzynarodowej na terytorium Polski.

- zgodę na pobyt ze względów humanitarnych;
- status uchodźcy.

Cudzoziemcowi wydawana jest **karta pobytu** z terminem ważności wydanego mu zezwolenia. Karta zawiera dane osobowe cudzoziemca, jego adres zamieszkania, adnotację potwierdzającą prawo do wykonywania pracy w Polsce oraz termin ważności.

Cudzoziemcy, którzy otrzymali zezwolenie na pobyt w związku z łączeniem rodzin, mogą **pracować w Polsce** bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę[3], natomiast dzieci do 18. roku życia mają prawo do **bezpłatnej edukacji** w polskich szkołach. Członkom rodzin cudzoziemców, którzy posiadają status uchodźczy lub ochronę uzupełniającą, przysługuje także prawo do korzystania ze **świadczeń opieki społecznej** oraz możliwość skorzystania z Indywidualnego Programu Integracyjnego, pod warunkiem złożenia wniosku do powiatowego centrum pomocy rodzinie. Wniosek taki musi być złożony w ciągu 60 dni od dnia otrzymania zezwolenia na pobyt czasowy.

Indywidualny Program Integracyjny polega na wsparciu procesu integracji cudzoziemca w Polsce i realizowany jest przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Program obejmuje zarówno wsparcie finansowe, jak i wsparcie niematerialne, czyli pomoc socjalną, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie w kontaktach z innymi instytucjami, naukę języka polskiego itd.

Członek rodziny, który dołącza do cudzoziemca na podstawie przepisów o łączeniu rodzin, ma prawo do pobytu w Polsce przez okres ważności udzielonego mu zezwolenia, czyli maksymalnie do lat trzech. Przed upływem ważności karty, może wystąpić do wojewody o udzielenie mu kolejnego zezwolenia i przedłużenie możliwości przebywania w Polsce.

Czy zezwolenie na pobyt może zostać cofnięte?

Zezwolenie na pobyt czasowy dla członka rodziny cudzoziemca zamieszkującego w Polsce może, w pewnych okolicznościach, zostać cofnięte. Skutkuje to utratą możliwości dalszego przebywania w Polsce i koniecznością opuszczenia kraju. W tym czasie może także zostać wszczęte przez organy Straży Granicznej postępowanie o zobowiązanie cudzoziemca do powrotu do kraju pochodzenia, co z kolei może skutkować przymusowym wydaleniem z Polski.

Sytuacje, w których zezwolenie na pobyt może zostać cofnięte, zostały wymienione w ustawie o cudzoziemcach. Zezwolenie cofa się, jeżeli:

- ustał cel pobytu, który był powodem udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy, np. więzy rodzinne z cudzoziemcem, do którego dołączył członek rodziny, przestały istnieć, choćby w wyniku rozwodu lub śmierci;

[3] Na podstawie art. 87 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

- cudzoziemiec przestał spełniać wymogi udzielenia mu zezwolenia, np. nie posiada źródła stabilnego dochodu w Polsce;
- cudzoziemiec został wpisany do wykazu cudzoziemców, których pobyt jest na terytorium Polski niepożądany;
- wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa, lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- wyjdzie na jaw, że w postępowaniu w sprawie udzielenia cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt czasowy złożył on wniosek zawierający nieprawdziwe dane lub fałszywe informacje, zeznał nieprawdę lub podrobił dokumenty w celu użycia ich za autentyczne.

Tak jak w przypadku negatywnej decyzji w postępowaniu o udzielenie zezwolenia, tak i tutaj cudzoziemiec ma **prawo złożenia odwołania** jeżeli nie zgadza się z treścią wydanej decyzji. Odwołanie należy złożyć w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji o cofnięciu zezwolenia. Odwołanie składa się do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców za pośrednictwem wojewody, który wydał skarżoną decyzję.

Przedłużenie zezwolenia na pobyt w Polsce

Przed końcem ważności zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w celu połączenia rodziny, należy złożyć **wniosek o udzielenie kolejnego zezwolenia**. Kolejne zezwolenie może być udzielone na podstawie przepisów o łączeniu rodzin lub na podstawie innych podstaw legalizacyjnych określonych w polskim prawie, związanych na przykład z pracą, studiami podjętymi na polskiej uczelni itd.

Ustawa przewiduje kilka sytuacji, w których o kolejne zezwolenie można ubiegać się nawet wtedy, gdy z różnych powodów **ustała więź z cudzoziemcem**, do którego dołączył członek rodziny. Zezwolenia takiego udziela się wnioskodawcy, jeżeli przemawia za tym jego ważny interes, w przypadku rozwodu lub separacji, jeżeli wcześniej wnioskodawca pozostawał w związku małżeńskim z cudzoziemcem i dołączył do niego na podstawie przepisów o łączeniu rodzin, a także w przypadku śmierci cudzoziemca, za sprawą którego wnioskodawca przybył do Polski (rodzica, małżonka itd.).

CZĘŚĆ 2 – PRAKTYKA

O CZYM WARTO WIEDZIEĆ, ABY SPRAWNIE PRZEJŚĆ PRZEZ PROCEDURĘ ŁĄCZENIA RODZIN

Z doradczynią integracyjną Zuzanną Popielarską
rozmawiają: Agnieszka Krawczak-Chmielecka i Daniel Flis

Agnieszka Krawczak-Chmielecka: Helsińska Fundacja Praw Człowieka jest jedną z niewielu organizacji, które pomagają cudzoziemcom przejść przez procedurę łączenia rodzin. Dużo macie takich spraw?

Zuzanna Popielarska: Na razie niewiele w porównaniu z liczbą spraw dotyczących na przykład pracy cudzoziemców czy legalizacji pobytu na podstawie innych przepisów prawa.

A.K.Ch.: Dlaczego tak jest?

Z.P.: W Polsce jest to raczej procedura mało znana. Widać to nawet na poziomie instytucji. Do zajmowania się takimi sprawami w wydziałach urzędów wojewódzkich wystarcza jedna osoba. Nierzadko procedura łączenia rodzin jest mało znana nawet pracownikom polskich konsulatów, bo nie mają okazji stosować jej w praktyce. Poza tym jest wymagająca dla samych cudzoziemców, biorąc pod uwagę, ile dokumentów trzeba zgromadzić i ile pieniędzy zainwestować. Trzeba też udowodnić posiadanie stosunkowo wysokich dochodów. Myślę też, że sama definicja rodziny – w polskim prawie dość wąska – powoduje to, że mniej osób może z takiej procedury skorzystać.

A.K.Ch.: A jakie są korzyści?

Z.P.: Przede wszystkim to, że osoba, która po jakimś czasie rozłąki może z powrotem zamieszkać ze swoją rodziną, po prostu czuje się lepiej psychicznie. To przecież bardzo ważne dla każdego człowieka, żeby mieć przy sobie swoich bliskich. Życie dzięki temu staje się też bardziej stabilne, przez co cudzoziemiec czy cudzoziemka lepiej się integruje ze społeczeństwem przyjmującym. Nie jest tajemnicą, że poczucie życiowej stabilności jest skorelowane z sukcesem integracyjnym – dowodzą tego między innymi badania Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji. W przypadku uchodźców jest jeszcze dodatkowy wymiar – zapewnienie bezpieczeństwa rodzinie, która pozostała w miejscu zagrożenia, poprzez umożliwienie im wyjazdu. W niektórych krajach fakt, że dana osoba została uznana za uchodźcę przez inne państwo, może skutkować represjami wobec członków rodziny, którzy w tych krajach nadal przebywają.

A.K.Ch.: To, o czym mówisz, to aspekty humanitarne i psychologiczne. A jakie są korzyści z formalnego punktu widzenia? Jest kilka sposobów, żeby przyjechać do Polski, mniej skomplikowanych niż w ramach procedury łączenia rodzin. Może przecież przyjechać w ramach normalnego ruchu wizowego – na zaproszenie lub nawet jako turysta...

Z.P.: ….a potem starać się o pozwolenie na pobyt czasowy ze względu na małżeństwo bądź pracę, jeżeli się ją znajdzie. Główną zaletą przyjazdu w ramach procedury łączenia rodzin jest to, że rodzina dołączająca do cudzoziemca dostaje pozwolenia na legalny pobyt jeszcze przed przyjazdem do Polski i w dodatku na dłuższy czas. Oczywiście ten czas zależy od tego, jak długo sama osoba sprowadzająca rodzinę ma prawo mieszkać w Polsce. Jeżeli na przykład w Polsce jest mężczyzna, który ma pozwolenie na pobyt jeszcze na półtora roku, to wtedy jego żona i dzieci dostaną pozwolenie na taki sam okres czasu. Rodzina może dostać prawo pobytu na maksymalnie trzy lata.

A.K.Ch.: A jeśli cudzoziemiec ma pozwolenie na dłuższy okres lub nawet na pobyt stały?

Z.P.: To i tak jego rodzina dostanie zgodę na pobyt na najwyżej trzy lata. Ale potem oczywiście można to pozwolenie przedłużać.

A.K.Ch.: Czyli Twoim zdaniem największą korzyścią ze skorzystania z tej procedury jest to, że jeszcze przed przyjazdem ma się gwarancję legalnego pobytu na dłuższy czas, w przeciwieństwie do wyboru opcji przyjazdu na trzymiesięcznej wizie i rozpoczęcia starania się o pozwolenie na pobyt dopiero w Polsce.

Z.P.: Tak.

A.K.Ch.: A jakie korzyści mają sprowadzeni członkowie rodziny już tu, na miejscu?

Z.P.: Mogą pracować bez konieczności ubiegania się o zezwolenie na pracę, a dzieci mogą bezpłatnie uczyć się w polskich szkołach publicznych. To jest ukłon w stronę przybywających cudzoziemców – mogą tu zacząć normalnie żyć, coś robić: uczyć się i pracować, a nie tylko „być" mężem lub żoną. Członkowie rodzin osób, które mają status uchodźcy czy ochronę uzupełniającą, mogą korzystać z Indywidualnych Programów Integracyjnych i z pomocy społecznej.

A.K.Ch.: Jaki jest główny problem związany ze sprowadzeniem swojej rodziny?

Z.P.: Ta procedura jest czasochłonna i jest wiele szczegółów, o których trzeba pamiętać. Nawet jeśli ktoś, na przykład pracownik organizacji pozarządowej, wspomaga cudzoziemca, to jednak szereg czynności związanych ze sprowadzaniem rodziny musi wykonać sam cudzoziemiec. Co więcej, procedura wymaga zaangażowania także tych członków rodziny, którzy mają przybyć do Polski. To oni muszą zgromadzić dokumenty, chodzić do polskiego konsulatu i załatwić wszystkie formalności jeszcze w kraju pochodzenia.

Daniel Flis: To może teraz ja wcielę się w rolę cudzoziemca. Wyobraźmy sobie, że jestem obywatelem Indii mieszkającym od jakiegoś czasu w Polsce i chcę sprowadzić tu swoją rodzinę: żonę, dzieci, rodziców i młodszego brata.

Z.P.: I tu pojawia się pierwszy problem, bo, tak jak mówiłam wcześniej, definicja rodziny na potrzeby tej procedury jest bardzo wąska. W zasadzie do procedury łączenia rodzin, z małymi wyjątkami, kwalifikują się tylko małżonkowie i małoletnie dzieci lub pasierbowie.[4] Jeśli to ty byłbyś osobą małoletnią, mógłbyś połączyć się z rodzicami przebywającymi w Polsce. Ale prawo to nie dotyczy dzieci powyżej osiemnastego roku życia, nawet jeśli uczą się i są zależne finansowo od rodziców lub niepełnosprawne. Za członków rodziny nie są także uważane osoby żyjące w związkach partnerskich.

D.F.: Nawet tych zarejestrowanych w innych krajach?

Z.P.: Tak. Nieuznawane są ani związki formalne, ani nieformalne, niezależnie od płci osób pozostających w tych związkach. Polskie prawo nie uznaje także związków poligamicznych, więc nie można sprawdzić na przykład dwóch żon, nawet jeżeli taki związek jest uznawany w kraju pochodzenia cudzoziemca. Nieuznawane są też związki funkcjonujące tylko w oparciu o ślub wyznaniowy, jeżeli nie jest on jednocześnie związkiem cywilnym.

D.F.: Co zatem zrobić, żeby sprowadzić żonę, męża i dzieci? Od czego zacząć?

Z.P.: Najpierw musisz sprawdzić, czy spełniasz wymogi formalne. To znaczy, czy masz odpowiedni status pobytowy, na przykład status uchodźcy, ochronę uzupełniającą czy też prawo pobytu w Polsce z innych powodów[5]. Co ważne, musisz przebywać w Polsce co najmniej przez okres dwóch lat na podstawie kolejnych zezwoleń na pobyt czasowy, a Twoje obecne zezwolenie musi być udzielone na okres nie krótszy niż rok. Musisz też mieć stabilne dochody, dzięki czemu będziesz mógł utrzymać swoją rodzinę. Twoi bliscy muszą mieć także zapewnione ubezpieczenie i miejsce zamieszkania. Z tych wymogów zwolnione są osoby ze statusem uchodźcy lub ochroną uzupełniającą, ale tylko przez pierwszych sześć miesięcy od momentu uzyskania tego statusu. Trzeba zdawać sobie sprawę, że w ich przypadku sprowadzenie rodziny w ramach tej procedury będzie walką z czasem.

D.F.: Upewniłem się, że spełniam te wszystkie wymogi, mam ich potwierdzenia na papierze.

Z.P.: Teraz musisz upewnić się, że członkowie rodziny mają dokumenty podróży, czyli w praktyce paszporty. To konieczny warunek do rozpoczęcia procedury.

[4] Szczegółowa lista osób, które mogą być sprowadzone w ramach procedury łączenia rodzin znajduje się na stronach 9-10.

[5] Szczegółowa lista tytułów pobytowych uprawniających do korzystania z łączenia rodzin znajduje się na stronach 8-9.

D.F.: Czy można jakoś zastąpić ten dokument, na przykład jeśli w danym kraju nie ma możliwości wyrobienia paszportu z powodu trwającej wojny?

Z.P.: Nie ma takiej możliwości. Chyba że mamy do czynienia z uchodźcą posiadającym genewski dokument podróży, czyli ekwiwalent paszportu.

D.F.: Zatem jeśli ktoś nie ma dokumentu podróży, to w ogóle nie ma szans na rozpoczęcie procedury łączenia rodzin. A czy dotyczy to również innych dokumentów?

Z.P.: Tak, tych potwierdzających „bycie" rodziną, czyli aktu małżeństwa i aktów urodzin dzieci czy dokumentów potwierdzających adopcję dzieci.

D.F.: Załóżmy, że żona/mąż i dzieci mają paszporty i wszystkie akta stanu cywilnego. Co mają z nimi zrobić?

Z.P.: Najpierw trzeba umówić się na wizytę w konsulacie. Ja zawsze naszym klientom radzę, żeby robili to elektronicznie, przez stronę e-konsulat.gov.pl. Strona ta ma kilka wersji językowych, więc można sobie poradzić bez znajomości języka polskiego.

A.K.Ch.: Nie wszyscy mają dostęp do Internetu.

Z.P.: To trzeba się umówić przez telefon. Nie można wejść do konsulatu ot tak, spontanicznie z ulicy. Czasem umówienie się w konsulacie sprawia cudzoziemcom problem, więc to jest jedna z czynności, w której ja czy inny pracownik organizacji pozarządowej może pomóc. Kontaktuję się z konsulatem i wyjaśniam, że mamy taką sprawę i prosimy o spotkanie. W przypadku łączenia rodzin pierwszą rzeczą, o jaką poprosimy konsula, jest potwierdzenie kopii paszportu.

A.K.Ch.: Co zrobić, kiedy w państwie, w którym mieszka rodzina, nie ma polskiego konsulatu?

Z.P.: Wtedy nie ma wyjścia, trzeba udać się do konsulatu w innym państwie. Na przykład Afganistan podlega konsulatowi w Indiach, a Erytrea – konsulatowi w Egipcie. Na miejscu paszport jest kopiowany, a konsul poświadcza zgodność kopii z oryginałem. Na tym etapie trzeba szczególnie uważać na błędy, bo ich naprawienie będzie kosztowne i czasochłonne. Jeśli rodzina cudzoziemca nie zna języka, którym posługują się urzędnicy konsulatu, warto poprosić kogoś o pomoc w komunikacji. Jeden z moich klientów przyniósł kopię jedynie zadrukowanych stron paszportu, podczas gdy należy skopiować go w całości. Jego rodzina musiała jeszcze raz odwiedzić konsulat. A pech chciał, że konsulat mieścił się w innym kraju, niż rodzina mieszkała. Innym razem konsul wyliczył jakąś astronomiczną sumę za poświadczenie zgodności kopii paszportu z oryginałem, bo zrozumiał, że rodzina mojego klienta chce urzędowego poświadczenia dla każdej strony z osobna.

D.F.: A jak powinno być?

Z.P.: Konsul powinien poświadczyć dokument jako całość. Gdy poświadcza się każdą stronę osobno, cena znacznie wzrasta. Trzeba zatem bardzo dokładnie powiedzieć na początku, czego się chce. Ludzie często boją się dyskutować z konsulem, bo to on jest osobą, która ostatecznie podejmie decyzje w ich sprawie. W przypadku, o którym wspomniałam, sprawa się skończyła dobrze, bo wystąpiliśmy do konsulatu w imieniu cudzoziemca w prośbą o wyjaśnienie wyliczenia kwoty. Wtedy okazało się, gdzie tkwił błąd, i nasz klient zapłacił za poświadczenie paszportu kwotę wynikającą z tabeli konsularnej.

D.F.: Czy w każdym konsulacie kwota jest taka sama?

Z.P.: Tak. W przypadku poświadczenia paszportu jest to 30 euro.

D.F.: Mam już kopie paszportów. Jakie dokumenty są jeszcze potrzebne?

Z.P.: Trzeba mieć też umiejscowiony w Polsce akt stanu cywilnego, czyli dokument potwierdzający, że członkowie rodziny są twoją rodziną – akt ślubu w przypadku żony i akty urodzenia dzieci. Tych dokumentów też nic nie zastąpi. Potrzebne będą również po cztery zdjęcia paszportowe wszystkich członków rodziny. Jeżeli ktoś z twojej rodziny na zdjęciu nosi nakrycie głowy, na przykład hidżab z powodów religijnych, musi dołączyć do dokumentów potwierdzające to oświadczenie. Wystarczy napisać jedno zdanie. Mieliśmy sytuację, w której żona klienta potraktowała to jako przejaw dyskryminacji przez urzędnika. Tymczasem wymaga tego polskie prawo. Czasem też się zdarza, że urzędy, które przyjmują wnioski o łączenie rodzin, wymagają wzoru podpisu członka rodziny, który ma przyjechać do Polski.

D.F.: Co wtedy należy zrobić?

Z.P.: Trzeba wydrukować szóstą stronę wniosku o pozwolenie na pobyt i w obecności konsula podpisać się na niej w odpowiednim miejscu. Ten dokument także należy przesłać do Polski. W tym miejscu warto przypomnieć, że wniosek o pozwolenie na pobyt składa cudzoziemiec, który sprowadza rodzinę do Polski, i on się pod nim podpisuje. Wymagany jest jednak wzór podpisu osoby, która ma przyjechać, bo będzie on widniał na karcie pobytu. Można ten wzór podpisu dostarczyć dopiero wtedy, kiedy rodzina cudzoziemca już będzie w Polsce. Ale zdarza się, że urzędy chcą mieć ten podpis przed wydaniem decyzji o zgodzie na pobyt czasowy i wówczas trzeba go dostarczyć. Warto o tym wiedzieć i załatwić tę sprawę „na zapas", na przykład przy okazji potwierdzania kopii paszportu, żeby nie podróżować po raz kolejny do konsulatu. Złożenie podpisu w obecności konsula jest gwarancją jego autentyczności.

D.F.: Moja rodzina zebrała już akty stanu cywilnego, kopie paszportów, zdjęcia. Jak mają to wszystko przesłać do Polski? Faksem, mailem, pocztą?

Z.P.: Zdjęcia można przesłać mailem i wydrukować już w Polsce. Akty stanu cywilnego i kopie paszportów – najlepiej jakąś sprawdzoną firmą kurierską. To najbezpieczniejsze me-

tody transportu. Same paszporty rodzina musi mieć przy sobie, bo przecież będą niezbędne, żeby odbyć podróż.

D.F.: Kurierowi udało się dotrzeć do Polski, odebrałem dokumenty. Gdzie mam je zanieść?

Z.P.: Najpierw musisz znaleźć tłumacza przysięgłego, który przełoży akty stanu cywilnego na polski.

A.K.Ch.: Gdzie go szukać?

Z.P.: Najlepiej na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości, tam jest cała lista tłumaczy przysięgłych.[6] Dokumenty można też przetłumaczyć jeszcze w kraju pochodzenia, ale wtedy muszą być one poświadczone przez konsula.

A.K.Ch.: Czy zdarza się, że nie da się znaleźć tłumacza przysięgłego z danego języka?

Z.P.: Bardzo rzadko. W naszej praktyce w Fundacji mieliśmy tylko jedną taką sprawę. Chodziło o język urdu.

A.K.Ch.: Czy udało się ją rozwiązać?

Z.P.: Jeszcze nie. Wygląda na to, że problem ten będzie trzeba rozwiązać przy pomocy konsula, który potwierdzi prawdziwość tłumaczenia. Ale, jak już mówiłam, to jest wyjątkowa sytuacja.

A.K.Ch.: Z egzotycznymi, z naszego punktu widzenia, językami mogą być jeszcze inne problemy. Zwłaszcza z tymi, które używają innego niż łaciński alfabet lub mają inne dźwięki, których nie ma w naszym języku.

Z.P.: Owszem. Oczywiście istnieją normy, jak należy przekładać z jednego języka na drugi. Ale mimo to zdarza się, że ostateczne tłumaczenie imion i nazwisk – bo o to głównie chodzi – jest różne w różnych dokumentach. I to może potem stwarzać problemy. Dlatego tłumacząc swoje dokumenty, trzeba zwracać uwagę, aby imiona i nazwiska były przełożone tak, jak jest to napisane w paszporcie. Najlepiej dać po prostu tłumaczowi kopię swojego paszportu.

D.F.: Dokumenty zostały przetłumaczone. Co dalej?

Z.P.: Należy je zanieść do Urzędu Stanu Cywilnego i złożyć wniosek o umiejscowienie aktów stanu cywilnego w Polsce, czyli zarejestrowanie ich w polskim systemie. Na rozpatrzenie wniosku czeka się zwykle miesiąc. Gdy zależy nam na czasie, w imieniu cudzoziemca piszemy wniosek o przyspieszenie procedury. Dotyczy to głównie uchodźców, bo w ich przypadku, jak już wspominałam wcześniej, czas gra większą rolę.

[6] https://bip.ms.gov.pl/pl/rejestry-i-ewidencje/tlumacze-przysiegli/lista-tlumaczy-przysieglych/search.html

D.F.: Mam już wszystkie dokumenty dotyczące członków mojej rodziny: poświadczone kopie paszportów, zdjęcia członków rodziny, podpis potwierdzony przez konsula, potwierdzenie o umiejscowieniu aktu cywilnego w Polsce. Mam też dokument potwierdzający mój status w Polsce, moje zarobki, ubezpieczenie, miejsce zamieszkania.

Z.P.: Teraz możesz wreszcie złożyć wnioski o pobyt czasowy dla członków rodziny, załączając do nich te wszystkie dokumenty. Wnioski składa się w urzędzie wojewódzkim, w wydziale do spraw cudzoziemców. W ciągu kilku miesięcy wojewoda wyda decyzję. W tym czasie – choć nie jest to obowiązkowe – możesz zostać zaproszony na wywiad.

D.F.: O co będę pytany?

Z.P.: Urzędnicy sprawdzają, czy Twoje małżeństwo jest prawdziwe. Mogą zapytać na przykład o to, jak poznałeś swoją żonę, jak przebiegał ślub, jak często kontaktujesz się z żoną, w jaki sposób, czy utrzymujesz kontakt z dziećmi. Są też pytania o sytuację w Polsce: co tu robisz, gdzie pracujesz, jak wyobrażasz sobie życie twojej żony i dzieci. Byłam na jednym z takich wywiadów. Przebiegał w miłej atmosferze. Wydaje mi się, że te wywiady są mniej szczegółowe niż te, które się prowadzi wówczas, gdy ktoś chce zalegalizować pobyt w Polsce w oparciu o małżeństwo.

D.F.: Załóżmy, że się udało. Cała moja rodzina dostała pozwolenie na pobyt w Polsce. Czy musimy jeszcze spełnić jakieś wymagania?

Z.P.: Członkowie rodziny muszą jeszcze postarać się o wizy w polskim konsulacie. I znów, wniosek wizowy można wygenerować i wysłać za pomocą strony e-konsulat. Do wniosku o wizę trzeba będzie dołączyć szereg dokumentów: pozwolenia na pobyt w Polsce wydane przez Urząd Wojewódzki, biometryczne zdjęcia, dokumenty potwierdzające posiadanie miejsca zamieszkania, ubezpieczenia oraz stabilnych dochodów w Polsce. Czyli w praktyce są to te dokumenty, które przedstawiał już członek rodziny mieszkający w Polsce. Ale czasem poszczególne konsulaty mają jeszcze dodatkowe wymagania. Warto sprawdzić na stronie internetowej konsulatu, jakie dokumenty należy dostarczyć, żeby mieć ze sobą wszystko.

D.F.: A jakie bywają „niestandardowe" wymagania?

Z.P.: Na przykład konsulaty mogą wymagać zgody małżonka czy małżonki, aby drugie z nich podróżowało z dziećmi zagranicę. Obywatele niektórych państw są proszeni o wykonanie szczepień ochronnych. Czasami przy procedurze wizowej potrzebne jest zarezerwowanie biletów lotniczych w dwie strony. Tylko rezerwacja, a nie kupno, więc można później z nich zrezygnować bez ponoszenia kosztów.

D.F.: Jak długo czeka się na wizę?

Z.P.: 14 dni, w szczególnych przypadkach dłużej, nawet do 30 dni. Wówczas twoja rodzina musi odebrać je z ambasady. Opłata za złożenie wniosku to 60 euro za każdą osobę.

D.F.: No właśnie, tych wizyt w konsulacie jest kilka. Czy za każdym razem trzeba się tam stawiać osobiście? Dzieci też?

Z.P.: Zasadniczo tak. Wniosek wizowy należy złożyć osobiście; podobnie jest w przypadku odbioru wizy. Dzieci mogą być reprezentowane przez rodziców lub opiekunów prawnych, więc nie ma konieczności zabierania ich ze sobą do konsulatu, co niewątpliwie jest ułatwieniem w sytuacji, gdy konsulat jest oddalony od miejsca zamieszkania. Natomiast potwierdzanie paszportu w konsulacie można zlecić komuś innemu.

D.F.: Czy na etapie ubiegania się o wizę mogą zdarzyć się jakieś utrudnienia?

Z.P.: Zdarza się, że konsulowie słabo znają przepisy dotyczące łączenia rodzin i wtedy wystarczy je wytłumaczyć. Czasem je znają, ale różnie interpretują i wtedy staram się przekonywać do interpretacji korzystnej dla klienta. Tłumaczę na przykład, że dana osoba już była sprawdzona w Polsce w procedurze przyznania statusu uchodźcy lub pobytu czasowego, co oznacza, że ma zapewnione warunki materialne i upewniono się, że nie sprawia zagrożenia. Czasem jednak nie da się nic zrobić. Konsulat wydaje negatywną decyzję, a w uzasadnieniu pisze: „cudzoziemiec nie wróci do kraju pochodzenia przed upływem ważności wizy".

D.F.: Skąd to można wiedzieć?

Z.P.: Nie można. Ale decyzja to decyzja.

D.F.: Można się od niej odwołać?

Z.P.: Można zawnioskować o ponowne rozpatrzenie wniosku wizowego. To kolejny koszt. Weryfikację przeprowadzają inne osoby. Nie spotkałam się z sytuacją, w której decyzja się zmieniła.

D.F.: Ile to wszystko będzie kosztować?

Z.P.: Będziesz musiał to sam policzyć. Jeszcze przed rozpoczęciem procedur powinieneś upewnić się, czy będzie cię stać na ich dokończenie. Pierwszy wydatek to podróż członków twojej rodziny do konsulatu i z powrotem, plus ewentualnie nocleg. Trzeba liczyć się z tym, że do konsulatu będzie trzeba udać się kilka razy. Kolejny koszt to zdjęcia biometryczne. Poświadczenie zgodności kopii paszportu z oryginałem – 30 euro. Koszt przesyłki dokumentów kurierem – im dalej, tym wyższy. Tłumaczenie przysięgłe dokumentów – od około 80 do 150 zł za stronę. Zależy od języka - Tłumaczenia tych mniej popularnych w Polsce są droższe. Umiejscowienie aktu ślubu lub aktu urodzenia – 160 zł. Koszt wniosku o pobyt czasowy to 340 zł od każdego członka rodziny. Opłata za wniosek wizowy to 60 euro, ale tu stosowane są w niektórych wypadkach obniżki lub zwolnienia. No i wreszcie koszt podróży rodziny do Polski. Za wszystko ty i twoja rodzina musicie zapłacić sami.

D.F.: To rzeczywiście robi się niemała kwota. Ale jak już się uda, rodzina przyjedzie, to co trzeba zrobić dalej?

Z.P.: Trzeba odebrać karty pobytu, bo to są dokumenty, które poświadczają, że przebywa się w Polsce legalnie. Odbiera się je w urzędzie wojewódzkim. Warto na wizytę w urzędzie umówić się z wyprzedzeniem, bo po przyjeździe do Polski może się okazać, że na wizytę trzeba czekać dłuższy czas. Zwłaszcza w Warszawie, bo tu jest najwięcej cudzoziemców.

A.K.Ch.: Ile razy udało ci się pomóc w doprowadzeniu procedury łączenia rodzin do szczęśliwego końca?

Z.P.: Niewiele mieliśmy sukcesów, dosłownie kilka. Często ludzie wychodzą od nas ze zwieszoną głową, bo ich na to nie stać albo po prostu okazuje się, że ktoś w rodzinie nie ma paszportu, co w przypadku rodzin znajdujących się w państwach w stanie wojny jest przeszkodą nie do pokonania.

A.K.Ch. i D.F.: Dziękujemy za rozmowę.

Z PERSPEKTYWY URZĘDU

O procedurze łączenie rodzin z Agatą Ewertyńską, wicedyrektorką Wydziału Spraw Cudzoziemców Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego rozmawia Agnieszka Mikulska-Jolles

Agnieszka Mikulska-Jolles: W krajach Europy zachodniej procedura łączenia rodzin jest bardzo popularną metodą na przyjazd i legalizację pobytu cudzoziemców. Na przykład do Włoch, Hiszpanii czy Francji w ten sposób przybywa rocznie kilkadziesiąt tysięcy osób. A jak jest w Polsce? Ile takich spraw trafia do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego? Ile z nich kończy się sukcesem?

Agata Ewertyńska: Rzeczywiście, nie jest to jeszcze tak popularna forma legalizacji jak np. w związku z wykonywaniem pracy. Przewidujemy jednak, że wraz ze wzrostem udzielanych zezwoleń na pobyt czasowy i stały wzrośnie także liczba osób chcących sprowadzić do Polski członków rodziny. Tym bardziej, że osoby, które uzyskały zezwolenie na pobyt czasowy z tytułu łączenia rodzin, są zwolnione z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę. Do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego wpłynęło w 2015 roku ponad 2 tysiące wniosków z tytułu łączenia rodzin. Tylko przez 2 pierwsze miesiące 2016 roku wydaliśmy prawie 500 pozytywnych decyzji.

A.M.: Czy ta procedura jest szczególnie popularna wśród migrantów z którychś krajów?

A.E.: Najczęściej z procedury łączenia rodzin korzystają obywatele Ukrainy i Wietnamu. Coraz więcej wniosków składają też obywatele Rosji i Turcji.

A.M.: Jakie błędy najczęściej popełniają cudzoziemcy w trakcie takiej procedury? Jakie są najczęstsze trudności?

A.E.: Najczęściej spotykanym problemem dla cudzoziemców w procedurze łączenia rodzin jest podpis pod wnioskiem. Cudzoziemcy mają trudności ze zrozumieniem **kto** ma się pod nim podpisać. Wniosek dotyczy np. żony, która przebywa za granicą, a pod wnioskiem powinien podpisać się przebywający w Polsce mąż. Jest to brak formalny i z tego powodu Urząd wystawia wezwanie do złożenia podpisu przez właściwą osobę, a cała procedura przedłuża się. Zdarza się również, że cudzoziemcy deklarują we wniosku inny adres niż faktyczne miejsce zamieszkania. Wynika to z mylenia pojęć „miejsce pobytu" i „zameldowanie". Z tego powodu cudzoziemcy są wzywani do Urzędu w celu dodatkowych wyjaśnień. Kolejnym problemem jest konieczność złożenia oddzielnego wniosku o kartę pobytu po przyjeździe do Polski osoby, której decyzja dotyczy. W związku z nowym wzorem karty taka osoba musi osobiście przybyć do urzędu, oddać odciski palców i złożyć wzór podpisu.

A.M.: Podczas tej procedury konieczne jest przedstawienie aktów stanu cywilnego przetłumaczonych przez tłumacza przysięgłego. Co należy zrobić, jeśli nie ma w Polsce tłumacza przysięgłego danego języka?

A.E.: Nie spotkaliśmy się jeszcze z taką sytuacją. Wiele państw wydaje dokumenty wielojęzyczne. Tłumaczenie przygotowane przez tłumacza za granicą może zostać potwierdzone w polskiej placówce konsularnej lub przez tłumacza przysięgłego w Polsce.

A.M.: Czy cudzoziemiec, który chce sprowadzić swoją rodzinę do Polski, może zostać wezwany do urzędu na rozmowę? Jeżeli tak, to czego może się spodziewać?

A.E.: Zapraszamy cudzoziemców na rozmowę w celu wyjaśnienia miejsca zamieszkania, karalności na terytorium Polski lub zbadania, czy małżeństwo nie jest fikcyjne. W przypadku badania autentyczności małżeństwa cudzoziemiec może się spodziewać pytań dotyczących małżonka, prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego oraz wspólnych planów.

A.M.: W niektórych kulturach jest tak, że małżeństwa zawierają osoby, które się prawie nie znają – małżonków dobierają rodzice, a przyszli małżonkowie nawet nie spotykają się na osobności przed ślubem. Krótko po zawarciu takiego małżeństwa można mieć problem, żeby udowodnić, że jest to małżeństwo prawdziwe. Jak urzędnicy radzą sobie, żeby odróżnić takie sytuacje od tych, kiedy ktoś zawarł małżeństwo w celu obejścia przepisów migracyjnych?

A.E.: Pracownicy Wydziału Spraw Cudzoziemców biorą udział w szkoleniach z zakresu wielokulturowości i obsługi klienta wielokulturowego. Ułatwia nam to odróżnienie tego, co jest zwyczajem ugruntowanym w danym państwie i kulturze, a co próbą obejścia przepisów w celu zalegalizowania pobytu w Polsce. Jeżeli spotykamy się z czymś nowym, staramy się sami dokształcać. Istotnie, ważne jest, aby umieścić rodzinę we właściwym kontekście kulturowym i temu służą szkolenia oraz praca własna w tym obszarze.

A.M.: Może się zdarzyć, że w czasie postępowania cudzoziemiec poda jakieś nieprawdziwe informacje, na przykład odnośnie zarobków. Albo chce sprowadzić jako członka rodziny kogoś, kto nim faktycznie nie jest lub nie kwalifikuje się do procedury, na przykład ze względu na wiek, i w tym celu przedstawia nieprawdziwe dokumenty. Jakie mogą być konsekwencje takich działań?

A.E.: Podanie fałszywych informacji lub przedstawienie nieprawdziwych dokumentów skutkuje odmową udzielenia zezwolenia. Jeżeli zachodzi podejrzenie posłużenia się fałszywym, podrobionym bądź przerobionym dokumentem, cudzoziemiec zeznaje nieprawdę, zataja prawdę lub przedstawia fałszywe informacje, urząd zawiadamia prokuraturę oraz konsultuje się z właściwymi organami w celu weryfikacji dokumentów.

A.M.: Czy może się tak zdarzyć, że dana osoba – członek rodziny cudzoziemca – dostanie w Polsce zgodę na pobyt, ale potem konsul nie wyda jej wizy? Jeżeli tak, to co wtedy można zrobić?

A.E.: Spotykamy się z sytuacjami, w których cudzoziemiec otrzymał zezwolenie na pobyt czasowy, ale nie przyjechał do Polski ponieważ konsul odmówił wydania mu wizy. W przypadku odmowy wydania wizy cudzoziemcowi przysługuje prawo do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy przez konsula (w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji).

A.M.: Dziękuję za rozmowę.

Uwaga: obecnie polskie prawo nie daje możliwości odwołania się od decyzji konsula do sądu administracyjnego. W czerwcu 2016 roku Naczelny Sąd Administracyjny skierował pytanie prejudycjalne do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie zgodności polskich przepisów uniemożliwiających cudzoziemcom zaskarżenie do sądu administracyjnego decyzji o odmowie wydania wizy przez konsula z ustawodawstwem unijnym.

ZAŁĄCZNIKI:

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE PROCEDURY ŁĄCZENIA RODZIN

- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 o cudzoziemcach, dostępna na stronie: http://goo.gl/DLGjui
- Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 18 grudnia 2015 roku w sprawie opłat konsularnych, dostępne na stronie: https://goo.gl/MjBZpZ
- Dyrektywa Rady 2003/86/WE z dnia 22 września w sprawie prawa do łączenia rodzin,
  - wersja polska dostępna na stronie: http://goo.gl/xHBGA0
  - wersja angielska dostępna na stronie: http://goo.gl/UZpOq8

WYBRANE PUBLIKACJE I MULTIMEDIA

- Białas Jacek i inni, *Legalizacja pobytu i praca*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2015, dostępne na stronie: http://goo.gl/fQP3kc
- *Cała rodzina w Polsce* – film edukacyjny dla migrantów o procedurze łączenia rodzin, dostępne na stronie: https://goo.gl/FMV4bo
- European Legal Network on Asylum, *Information Note on Family Reunification for Beneficiaries of the International Protection in Europe*, ECRE, July 2016, dostępne na stronie: http://goo.gl/VSBwOZ
- *Łączenie rodzin w badaniach Migrant Integration Policy Index (MIPEX)*, dostępne na stronie: http://www.mipex.eu/family-reunion
- *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady z 2014 roku w sprawie wytycznych dotyczących stosowania dyrektywy 2003/86/WE w sprawie prawa do łączenia rodzin*, dostępny na stronie: http://goo.gl/N1vdW0
- *Małżeństwo i łączenie rodzin a legalizacja pobytu w Polsce*, Urząd do Spraw Cudzoziemców, Warszawa.
- *Nadużywanie prawa do łączenia rodzin w Polsce: fikcyjne małżeństwa i fałszywe deklaracje ojcostwa*. Raport przygotowany przez Krajowy Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci Migracyjnej, Warszawa, kwiecień 2012, dostępne na stronie: http://goo.gl/PltkwI
- Niżyńska Aleksandra, *Łączenie rodzin cudzoziemców. Regulacje prawne i praktyka wybranych krajów europejskich*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2015, dostępne na stronie: http://goo.gl/Jsxws5
- *Sprawozdanie Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 8 października 2008 r. dotyczące stosowania Dyrektywy 2003/86/WE w sprawie prawa do łączenia rodzin*, dostępne na stronie: http://goo.gl/RJJWwP

LISTA URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH WRAZ Z ADRESAMI

Dolnośląski Urząd Wojewódzki
ul. Powstańców Warszawy 1
Wrocław
http://www.duw.pl/

Kujawsko–Pomorski Urząd Wojewódzki
ul. Moniuszki 15-21
Toruń
http://www.bydgoszcz.uw.gov.pl/

Lubelski Urząd Wojewódzki
ul. Spokojna 4
Lublin
http://www.lublin.uw.gov.pl/

Lubuski Urząd Wojewódzki
ul. Kazimierza Jagiellończyka 8
Gorzów Wielkopolski
http://www.lubuskie.uw.gov.pl/

Łódzki Urząd Wojewódzki
ul. Piotrkowska 104
Łódź
http://www.lodzkie.eu/

Małopolski Urząd Wojewódzki
ul. Basztowa 22
Kraków
https://www.malopolska.uw.gov.pl/

Mazowiecki Urząd Wojewódzki
ul. Marszałkowska 3/5
Warszawa
https://www.mazowieckie.pl/

Opolski Urząd Wojewódzki
ul. Piastowska 14
Opole
http://www.opole.uw.gov.pl/

Podkarpacki Urząd Wojewódzki
ul. Grunwaldzka 15
Rzeszów
https://rzeszow.uw.gov.pl/

Podlaski Urząd Wojewódzki
ul. Mickiewicza 3
Białystok
http://www.bialystok.uw.gov.pl/

Pomorski Urząd Wojewódzki
ul. Okopowa 21/27
Gdańsk
http://www.gdansk.uw.gov.pl/

Śląski Urząd Wojewódzki
ul. Jagiellońska 25
Katowice
http://www.katowice.uw.gov.pl/

Świętokrzyski Urząd Wojewódzki
ul. IX Wieków Kielc 3
Kielce
http://www.kielce.uw.gov.pl/

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki
ul. Piłsudskiego 7/9
Olsztyn
http://www.uw.olsztyn.pl/

Wielkopolski Urząd Wojewódzki
al. Niepodległości 16/18
Poznań
http://www.poznan.uw.gov.pl/

Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki
ul. Wały Chrobrego 4
Szczecin
http://www.szczecin.uw.gov.pl/

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE ŚWIADCZĄCE POMOC PRAWNĄ DLA CUDZOZIEMCÓW

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
ul. Zgoda 11, 00-018 Warszawa
tel.: +48 22 556 44 66
fax: +48 22 556 44 51
e-mail: refugees@hfhr.org.pl

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
ul. Siedmiogrodzka 5/51, 01-204 Warszawa
tel.: +48 22 621 51 65
e-mail: biuro@interwencjaprawna.pl

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć
ul. Krowoderska 11/7, 31-141 Kraków
tel.: +48 12 633 72 23
fax: +48 12 423 32 77
e-mail: biuro@pomocprawna.org

Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa
ul. Chopina 14/70, 20-023 Lublin
tel./fax: +48 81 743 68 05
e-mail: status@panstwoprawa.org

Caritas Archidiecezji Białostockiej
ul. Warszawska 32, 15-139 Białystok
tel.: +48 85 732 55 53
e-mail: migranci-bialystok@caritas.pl

Migrant Info Point
Ul. Św. Marcin 78, pok. 421.
61-809 Poznań,
tel.: + 48 503 979 758

Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek
ul. Gdyńskich Kosynierów 11, lok.1
80-866 Gdańsk
tel.: + 48 503 979 758
e-mail: centrum@cwii.org.pl

Publikacja ta powstała w związku z realizacją projektu „Dać radę w Polsce II", współfinansowanego z Krajowego Programu Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz budżetu państwa. Jest to kolejny projekt Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka skierowany do obywateli państw trzecich mieszkających w Polsce. Jego celem jest ułatwianie migrantom procesu integracji w wymiarze prawno-instytucjonalnym. W ramach projektu oferowana jest bezpłatna pomoc prawna i integracyjna, przygotowywane są newslettery i broszury informacyjne dla migrantów.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka została utworzona w 1989 r. przez działających wcześniej w podziemiu członków Komitetu Helsińskiego w Polsce i obecnie jest jedną z największych organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka w Polsce. Główne obszary jej działalności to monitoring i badania dotyczące przestrzegania praw człowieka, litygacja strategiczna, edukacja z zakresu praw człowieka prowadzona w kraju i za granicą oraz pomoc prawna świadczona obywatelom Polski i cudzoziemcom. Fundacja współpracuje z międzynarodowymi instytucjami zajmującymi się prawami człowieka, od 2007 r. ma status konsultacyjny przy Radzie Społeczno-Gospodarczej ONZ (ECOSOC).

ISBN: 978-83-62245-57-4

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie

HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA

Bezpieczna przystań